

KAUNOKIRJALLISUUDEN FINLANDIA-PALKINTO V. 2017

Valitsija Elisabeth Rehnin puhe

Arvoisat kirjallisuuden ystävät, bästa vänner av det skrivna ordet, Ehdokkaiden julkistamisen yhteydessä raati kertoi riidelleensä paljonkin keskenään, mutta saavutti kuitenkin yhteisymmärryksen rakentuen kriteereihin jotka suosivat uudenlaista, rohkeaa, kokeilevaa kirjallisuutta, eikä suinkaan perinteistä romaania alkuineen, juonineen ja loppuineen. Itse jouduin sitten omassa päässäni käymään läpi tämän riidan. Raati sopi riitansa, minä sain kohdata vailtaisan määrän, n 2600 sivua kirjallista lahjakkuutta, joka uudisti kirjallisen ilmaisun ja oikeastaan koko käsitteen romaani.

Olen iki-kiitollinen raadille että he ohjasivat minut lukuseikkailuun, jossa tapahtumat veivät minut itsemurhasta Physicummin katolla romanialaisen suvun elämänvaiheisiin, eduskuntamme melko hullunkuristen poliittisten tapahtumien kautta arvostamaani pohjoiseen Suomeen ja sen mielenmaisemaan sotiemme saatossa. Pohjoista kuvasi voimakkain sanoin useampi romaani, myös ehdokkaiden ulkopuolelta.

Omassa päässäni käyty riita ei helpolla ratkennut. Miellyin heti teokseen josta tuli valintani, mutta niin olin mieltynyt muihinkin. Ratkaisuuni vaikutti voimakas haluni nuoresta alkaen oppia ja tutkia maailmaamme, alkaen professori Ilmari Hustichin oppikirjasta ”Världen av i dag”. 50-luvun alussa Hankenissa opiskeleva Mäntsälän tyttö löysi yht’äkkiä ympäröivän maailmamme kaikkine mahdollisuuksineen.

Valitsemani kirja tarjoaa valtavan määrän tietoa maapallomme vaiheista sen synnystä asti, maaperästä, elävistä olennoista joista hiljalleen tuli ns. ihmisiä. Heidän saavutuksensa historian kulussa tieteen, taiteen, ilmaisun ja uskontojen alalla muodostavat valtavan tietopakettin. Kertoja katsoo hyväntahtoisesti tapahtumia kuin ulkopuolelta, uskomattomalla huumorilla yhdistäessään niitä nykyaikaan. Tässä ajatuksia meistä ihmisistä:

”Kädelliset kirvestelijät--lymysivät luoliin, käärivät kehonsa ympärille eläinten taljoja ja lämmittelivät metsäpalosta kesyttämänsä nuotion äärellä. Kaikkea hassuakin tehtiin, puhallettiin huiluun, koristeltiin kippoja ja sudittiin luoliin kuvia, kerrottiin juttuja ja pidettiin hauskaa. Tämä kaikki on myös meidän nykyisten Suomen valtiossa asuvien ihmisten ydinhistoriaa. Siellä jossain olivat myös meidän kaikkien esivanhempamme, olimmepa sitten viime vuonna maahan muuttaneita mamuja, virsupersuja Savon sydäimestä, Sevetjärven kolttia tai Grankullan ankkalammen hurreja. Samaa sakkia ollaan, maailmankansalaisia ja moneen suuntaan vuosikymmentuhansien aikana paremman elämän toivossa vaeltanutta porukkaa”.

Ja sitten minua miellytti naisten aseman kuvailut, Kalevalaisen runouden vahvana osana, Boccacion arviolla että naiset ovat tasavertoisia ihmisiä, tosin myös Kantin toteamuksella että naisilta puuttuu kyky korkeimpaan abstraktiin ajatteluun. Mutta lopussa saamme kuitenkin optimistisia vihjeitä naisten ajan koittamisesta, Canth, Onerva, Södergran...

Sulkiessani kirjan minulla oli hyvä olo, olin oppinut paljon, ihmeteltyt, pudistanut päätäni, nauranut usein. Rakkauttani kirjallisuuteen ei urakka sammuttanut – heti päätöksen jälkeen ryntäsin kirjakauppaan etsimään luettavaa!

Onnitteluni Niemen kirjoittajalle Juha Hurmeelle, Kaunokirjallisuuden Finlandia-palkinnon saaja v. 2017!